

З біжучого життя.

Шкільна муштра.

Навчання військової муштри по школах мов та люта пошесть шириться в нашому краї і захоплює все більше число губерній. Про поширення цієї пошесті дбає не тільки шкільне начальство, а ще й ті люди, що нічого спільного з школою не мають, і тільки сповнені бажанням використати її при всякій нагоді для своїх позашкільних цілей. Факт заведення військової муштри по школах являється виразним показником того, як дбають у нас про народню освіту, як дбають про потреби темного люду. Нема що й говорити про те, як мало давала справжньої освіти наша початкова школа й тоді, коли в ній ще не дбали про всякі речі, що ні трохи не відповідають її завданням. Що-ж даватиме школа тепер, коли головна увага шкільного начальства звернута не на освіту народню, а на поширення через школу військової муштри? А даватиме вона не більше від того, що могла-б дати й тоді, коли-б по проектові Богдановича за вчителів у школах були унтер-офіцери. Коли про цей проект, внесений Богдановичом в міністерство освіти, довідалася преса, то підняла його на глум, злегка висміювала його і не хотіла серйозно зупинитися, як на речі цілком безглуздій. Та инак не могло й бути. Ніхто не міг погодитися з тією думкою, що справа народньої освіти і шкільного виховання може опинитися в руках не то-що малоосвічених, а непроходимо-темних унтерів, що науку виховання здобули в салдацькій казармі. Але минув недовгий час після того і показав, що у нас всього можна сподіватися, навіть здійснення того, що тільки принижує хоч трохи культурну націю. Хоч проекта Богдановича цілком і не проведено в життя, але перші кроки до цього вже зроблено. Народню школу вже почасті почали віддавати в руки унтер-офіцерів і широко дбають про те, щоб віддати її цілком, коли не тим способом, що пропонує Богданович, то иншим, що не так уже вражає своєю формою. Замість того, щоб повиганяти всіх

учителів та вчительок і на їхнє місце поставить унтерів,—дбають тепер про те, щоб із самих учителів та вчительок поробити унтерів. Уже цього літа на де-яких вчительських педагогічних курсах було більше звернуто уваги на муштру, ніж на педагогічні науки.

Не раз доводилося читати в газетах про те, як провадилась наука військової муштри на педагогічних курсах. Вчителів та вчительок вистроювали в ряди і спеціально закликані офіцери починали науку. Спочатку офіцер командував сам, а потім викликав вчительку, чи вчителя і доручав їм давати практичні уроки військової муштри. Точнісенько так, як то буває з москалями, що з своїх рядів мають постачати бажаних для Богдановича унтерів. І такі курси називаються педагогічними. Краще-б уже робили це одверто, так як в Катеринодарській шкільній окрузі. Там було впорядковано для вчителів просто такі курси військової муштри. Шкільне начальство послало на ті курси до півтори сотні вчителів, щоб підготувати їх до навчання школярів військової муштри.

І от на все це знаходяться і гроші, а як для справжньої народної освіти, для справжніх педагогічних курсів то грошей нема.

Придивляєшся до такого марного витрачання дорогого часу і коштів і диву даєшся. Чому воно так? Чому на всякі антипедагогічні заходи гроші є, а на справжню науку нема?

Чому так байдуже поставилося подільське духовенство до справи викладання в духовних школах на Поділлі української історії та літератури? Щоб здійснити це, треба було тільки трохи коштів, треба було заплатити тим, що мали-б викладати ті науки. Потреба в такій науці дуже велика, а коштів не знайшлося. На справжню науку, бач, коштів нема, а на те, щоб впорядити курси військової муштри для вчителів церковних шкіл, у духовенства кошти знаходяться. Такі курси недавно впорядило духовенство в г. Калюзі і можна сподіватися, що на те літо вони будуть впорядковані і подільським духовенством. Для цього гроші знайдуться, бо тут не наукою тхне, а чимсь иншим, що так припадає до вподоби всім тим, що ховаються од справжнього світла.

Коли придивляєшся до всіх цих заходів у справі народної освіти і все таки не впадаєш в розпач, то тільки хіба через те, що добре знаєш всі ці заходи на протязі довгого часу і певен в тому, що в нас не зуміють як слід використати для себе і найзручнішого моменту. А до того ще, саме в цей час, коли пошесть муштри шириться, пішов в одставку один з оборонців її д. Шварц.

Правда й новий міністр поставився прихильно до муштри, але ця прихильність уже не в'яжеться з його бажанням посилати вчителів за кордон для кращої науки.

Нас дуже цікавить, чи буде знято питання про муштру в школах на загально-земському з'їзді в справах народньої освіти. Коли земці таки справді зацікавлені в справі народньої освіти, то цього факту вони не мусять обминути, а вкупі з компетентними людьми повинні подати свій голос, щоб очистити школу від лишнього баласту і вивести її на такий шлях, який виробили собі культурніші народи. Треба рішуче висловитись за те, що школа існує для освіти і не мусить бути знаряддям для якихсь там побічних цілей.

Я. Гетьманчук.